

UOT: 821.111(73)

C.K.OUTSUN “İTİRİLMİŞ MƏNZƏRƏ” VƏ “DUL QADININ MEMUARI” ƏSƏRLƏRİNDƏ AVTOBİOQRAFİZMİN TƏCƏSSÜM XÜSUSİYYƏTLƏRİ*Əliyeva Günay Telman qızı**Gəncə Dövlət Universiteti**Azərbaycan Dillər Universitetinin dissertantı**<https://orcid.org/0009-0000-1757-3524>**gny.aliyeva@adu.edu.az*

Xülasə: *Çağdaş Amerika ədəbiyyatında avtobioqrafik yazı ənənələrini yenidən formalaşdıran C.K.Outs “İtirilmiş mənzərə: Yazıçının formalaşması” və “Dul qadının memuari” əsərlərində şəxsi təcrübələri ilə ədəbi yaradıcılığı arasındakı mürəkkəb əlaqəni təqdim edir. Məqalədə C.K.Outsun avtobioqrafik əsərlərində xatirə, yaddaş, keçmiş və qadın kimliyinin bədii rekonstruksiyasını necə ifadə etdiyi araşdırılır. Feminist nəzəriyyə, avtobioqrafik diskurs və psixanalitik tənqid çərçivəsində aparılan tədqiqatlar göstərir ki, müəllif tədqiq olunan hər iki əsərində avtobioqrafik yazının sərhədlərini genişləndirərək reallıq və bədii təxəyyülün sintezini yaradır.*

Açar sözlər: avtobioqrafiya, feminist diskurs, identiklik, yaddaş, qadın kimliyi

Ключевые слова: автобиография, феминистский дискурс, идентичность, память, женская идентичность

Keywords: autobiography, feminist discourse, identity, memory, female identity

Giriş

Avtobioqrafizm müasir ədəbiyyatşünaslıqda müəllifin şəxsi təcrübələrinin bədii mətnlərə integrasiyasını öyrənən mühüm istiqamətlərdən biri kimi tanınır. Avtobioqrafiya janrı vasitəsilə yazıçılar yalnız öz şəxsi həyatlarını sənədləşdirmir, eyni zamanda şəxsi və kollektiv yaddaşı yenidən quraraq, gender, identiklik və sosial strukturlar kimi məsələləri araşdırırlar. Feminist tənqid çərçivəsində aparılan araşdırmalar göstərir ki, qadın avtobioqrafiyaları təkcə şəxsi yaddaşın rekonstruksiyası deyil, həm də patriarxal sistemə qarşı müqavimət forması kimi çıxış edir. Şəxsi və ictimai kimliyin yenidən qurulması üçün mühüm ədəbi janrlardan hesab olunan avtobioqrafiya S. Smit və C. Uatson tərəfindən “özünü ifadə və tarixi rekonstruksiya vasitəsi” [10, s. 25] kimi təqdim olunur. Feminist ədəbiyyat nəzəriyyəsi baxımından avtobioqrafiya qadın yazarların patriarxal cəmiyyətin onlara biçdiyi rolları sorğuladıqları və yenidən müəyyən etdikləri “məkan” kimi qəbul olunur.

Dərin psixoloji təhlillərin və avtobioqrafik komponentlərin üstünlüyü ilə seçilən Coys Kerol Outsun bədii irsi məhz bu janrın sərhədlərini genişləndirən feminist avtobioqrafik mətnlərin zənginliyi ilə seçilir. Müəllif xüsusilə “Dul qadının memuari” və “İtirilmiş mənzərə: Yazıçının formalaşması” əsərlərində şəxsi travma, ailə münaqişələri və cəmiyyətin qadın kimliyinə təsiri kimi məsələləri ön plana çıxarır. Onun “Dul qadının memuari” əsərində şəxsi kədər və matəm təcrübəsini feminist perspektivdə təsvir etməsi, “İtirilmiş mənzərə: Yazıçının formalaşması” romanında uşaqlıq və ailə yaddaşını mədəni kontekstdə yenidən qurması xüsusilə diqqəti cəlb edir.

1. Avtobioqrafiya janrı - fərdi təcrübənin sosial kontekstdə təqdimatı

Real, uydurma hadisələri və ya tarixi rekonstruksiyaları əks etdirən əsərlər mədəniyyət tarixinin bir hissəsi olduğundan dünyanın bədii modelini yaratmağa çalışan müəllif öz həyatından və dünyagörüşündən, avtobioqrafik faktlardan istifadə edir. Avtobioqrafizm müəllifin həyatı ilə bağlı şəxsi xarici və daxili təcrübəsinin reallıqlarının ədəbi əsərin bədii və obrazlı sistemə çevrilməsidir. İstənilən ciddi əsər “müəllifdən öz həyat təcrübəsindən

istifadə etməyi tələb edir” [4, s. 10]. Bədii əsər mətnində kodlaşdırılan və müəllif şüurunu özündə ehtiva edən müəllif ideyasının “təhkiyəçi və obrazlar əsasında” formalaşan təcəssümü kimi yaranır. Müəllif obrazı “hadisə və obrazların seçimində, süjetin inkişafında, romanın kompozisiyasında, sənədli materialdan, dialoq, təkrar, təzad və s. vasitələrdən müxtəlif dərəcədə istifadədə özünü göstərir...” [5, s. 28].

Avtobioqrafik əsərlərə artan maraq “tarix anlayışının tarixçilik adlanan xüsusi formasının meydana çıxması ilə əlamətdar olan böyük intellektual inqilab”ın [12, s. 821] tərkib hissəsidir. Keçid dövrlərində avtobioqrafiya janrının inkişafı dünya ədəbi prosesinin qanunauyğunluqlarından biri olsa da təhkiyədə birinci şəxsə üstünlük verən XX əsr ədəbiyyatı avtobioqrafik janra həsr olunmuş çoxsaylı tənqidi araşdırmaların yaranmasına kömək etdi. Müasir tədqiqatlarda “avtobioqrafiyanın janr identifikasiyası üçün heç bir sərt konseptual dəstək nəzərdə tutulmur” [1, s. 51-52] deyən N.Bliş avtobioqrafiya janrını müəyyən etmək üçün formal, tematik, kommunikativ və struktur kateqoriyalardan istifadə etməyi təklif edir. Bəzi tədqiqatçılar, o cümlədən F.Lejen isə müxtəlif ədəbi kateqoriyalara əsaslanaraq avtobioqrafik janrın xatirələr, bioqrafiya, şəxsi roman, şəxsi gündəlik və s. növlərini müəyyən edirlər.

Avtobioqrafiya, memuar və gündəlik kimi “qeyri-bədii” janrlar arasında fərqi müəyyən etməkdə ciddi çətinliklər mövcuddur. Müasir müəlliflərin şəxsi xatirələrinə və təcrübələrinə əsaslanan dərin eksperimental əsərləri “avtobioqrafiya ilə bədii povest arasındakı sərhədlərin tamamilə bulanıq göründüyü” [11, s. 102] əsərlərin yaranmasına səbəb olmuşdur.

Müasir Amerika ədəbiyyatının səciyyəvi xüsusiyyətlərindən biri zamanın ziddiyyətlərini insanın şəxsi həyat problemlərinə reflektiv yanaşma vasitəsilə əks etdirməsidir. Məhz bu səbəbdən çağdaş avtobioqrafik ədəbiyyatın mühüm vəzifələrindən biri şəxsiyyətin identiklik və subyektivlik kateqoriyalarının, yəni insanın daxili psixoloji qatının bədii tədqiqidir. Bura həmçinin irqlərarası münasibətlər, etnik və sinfi mənsubiyyət məsələləri də daxildir.

Onu da qeyd etmək lazımdır ki, çoxmənalılıq və çoxşaxəlilik müasir mədəniyyətin əsas göstəricilərindən olduğundan müasir bədii mətnlərdə obraz mürəkkəb mədəni identikliyə malik bir fiqur kimi təqdim olunur. Onun şəxsiyyəti sosial, sinfi, dini və milli göstəricilərin vəhdətindən formalaşır. Belə çoxvektorlu identiklik isə öz növbəsində, mərkəzdənkənar və fragmentar subyektivlik problemi ilə sıx bağlıdır. Bu xüsusda, müəyyən bir mədəniyyətdə, etnik və ya dil mühitində başqa subyektə çevrilə bilən fərdin reallığa münasibəti də spesifik xarakter daşıyır.

Avtobioqrafik yazı müəllif üçün öz daxili aləmini qurmaqla yanaşı, bədii obrazların psixoloji məzmununu formalaşdırmaqda da mühüm funksiya malikdir. Bu, bir növ “bədii inşa materialı”dır: yazıçı bu vasitə ilə yalnız obrazlarının daxili dünyasını yaratmır, eyni zamanda öz “mən”ini dərk edir. Avtobioqrafizm müəllifə öz düşüncələrini, emosiyalarını, qorxularını, dərk edilməmiş və ifadə olunmamış istəklərini bədii formaya salmaq, onları aydın obraz və anlayışlar sistemində çevirmək imkanı verir. Bu baxımdan avtobioqrafiya janrı sadəcə şəxsi xatirələrin təqdimatı deyil, eyni zamanda özünüanlama və şəxsiyyətin təhlili üçün mühüm yaradıcılıq strategiyasıdır.

Avtobioqrafik üslubda yazılmış əsərlərdə müəllifin yaddaşı yalnız retrospektiv alət kimi deyil, həm də mənalandırıcı və strukturlaşdırıcı vasitə kimi çıxış edir. Tarixi və sosial kontekstdə baş verən “xarici” hadisələr müəllifin bədii təxəyyülündə “daxili” hadisəyə çevrilir. Yazıçı keçmişə qayıtdıqca onu dəyişən, yenidən quran, bəzən isə simvolik səviyyəyə yüksəldən perspektivlə təqdim edir. Bu proses nəticəsində keçmiş zamanın hadisələri öz aydınlığını və emosional kəskinliyini itirmir, əksinə, müəllifin həyat təcrübəsi ilə zənginləşərək daha dolğun bədii dəyər qazanır.

Müasir Amerika ədəbiyyatında V.Nabokov, C.Apdayk, T.Uilyams, C.Çiver, T.Morrison, S.Bellou, C.K.Outs və s. yazıçıların yaradıcılığında avtobioqrafiya janrı fərqləndirici motiv kimi çıxış edir. Bu yazıçıların avtobioqrafiya janrından yalnız şəxsi həyat faktlarının deyil, həm də bədii gerçəkliyin dərk və təqdim olunmasında vasitə kimi istifadə etmələri onların estetik konsepsiyasının əsas cəhətlərindən biri kimi nəzərə çarpır. Onların ədəbi bədii nümunələri fakt və təxəyyülün, reallıq və uydurmanın sintezinə əsaslandığından keçmişin mənalandırılması və empirik təcrübənin estetik bütövlüyə çevrilməsi cəhdləri bu nümunələrdə aydın şəkildə izlənilir. Müəlliflər real həyatı hadisələrdən və şəxsi təcrübələrdən çıxış edərək onları bədii ümumiləşdirmə səviyyəsinə qaldırır və beləliklə, fərdi təcrübəni ümumbəşəri anlamda təqdim edirlər.

2. C.K.Outsun avtobioqrafik diskursu

Avtobioqrafik elementlərin bədii əsərlərdə yer alması təkcə şəxsi təcrübələrin təqdimatı deyil, həm də müəllifin daxili dünyasının, düşüncə tərzinin və psixoloji yaşantılarının estetik ifadəsidir. Bu kontekstdə C.K.Outsun yaradıcılığı müəllif həyatının incə təfərrüatlarının ədəbi formaya çevrilməsi baxımından diqqətəlayiqdir. O, bədii təxəyyülü ilə şəxsi təcrübələrini birləşdirərək, həm fərdi, həm də ümumbəşəri duyğulara toxunan dərin psixoloji mətnlər yaradır. C.K.Outsun bir çox əsərlərində həyatının müxtəlif mərhələlərinə – gəncliyinə, ailə həyatına, intellektual və akademik mühitdəki müşahidələrinə bir növ xatirəvi, eyni zamanda reflektiv münasibət hiss olunur. Bu xüsusiyyətlər onun “Dul qadının memuarı” və “İtirilmiş mənzərə: Yazıçının formalaşması” kimi əsərlərində daha qabarıq şəkildə müşahidə olunur. Avtobioqrafik diskurs burada təkcə məzmun səviyyəsində deyil, həm də kompozisiya, dil və psixoloji dərinlik baxımından əsərlərin strukturuna nüfuz edir.

Müasir avtobioqrafik ədəbiyyat müəllifin şəxsi təcrübəsinin estetik strukturda ifadəsi ilə yanaşı, onun kimliyinin və psixoloji dünyasının bədii inikasını da özündə ehtiva edir. Bu xüsusiyyət xüsusilə travma, itki və matəm mövzularının ön planda olduğu mətnlərdə daha qabarıq şəkildə özünü göstərir. C.K.Outsun “Dul qadının memuarı” əsəri bu baxımdan fərdi təcrübənin, xüsusən də həyat yoldaşının qəfil ölümü ilə əlaqədar yaşanan emosional sarsıntının bədii formaya salındığı nümunə kimi nəzərə çarpır. Matəm burada sadəcə yaxın bir şəxsin fiziki yoxluğu deyil, eyni zamanda psixoloji boşluq, kimlik itkisi və daxili parçalanma kimi təqdim olunur. 2011-ci ildə həyat yoldaşının ölümü ilə bağlı yazdığı bu əsərində müəllif patriarxal strukturun çökməsi ilə ailənin sanki qoruyucu səddinin dağıldığını göstərir. İtki, matəm və dul qadının sosial gözləntilərlə mübarizəsi kimi mövzuları avtobioqrafik kontekstdə təqdim edən Outs avtobioqrafik yazı üslubunun ən dərin emosional səviyyələrə toxunduğunu göstərir. Müəllif yaşadığı emosional təlatümləri bədii dillə ön plana çıxardığı əsər yalnız bir şəxsin ağrı hekayəsi deyil, həm də itki ilə mübarizə aparmaq üçün universal həyat dərsidir. Outs bu çərçivədə öz matəm təcrübəsini subyektiv şəkildə yenidən qurur və feminist müqavimət forması kimi təqdim edir: “Dul qadınlar üçün yazı azadlığın bir formasıdır. Biz cəmiyyətin bizə biçdiyi rolu qəbul etmədən də özümüzü ifadə edə bilərik” [7, s. 278].

Yazıçı matəm dövrünü təsvir edərkən qadının ailə strukturu daxilindəki yerinin ölüm və itki ilə dəyişdiyini göstərir: “Evliliyin ən böyük yalanı budur: onun daimi olduğunu düşünmək. Əslində, evlilik ölümün kölgəsində yaşayan bir quruluşdur” [7, s. 230]. C.Batler də “Təhlükəli həyat: yas və şiddətin gücü” kitabında qeyd edir ki, insanlar sosial strukturlar daxilində yaşamağa məcbur olsalar da, bu strukturlar sabit deyil və hər hansı bir itki ilə darmadağın ola bilər [2, s. 22]. C.K.Outsun dul qadın obrazı da məhz cəmiyyətin qadınlara biçdiyi “matəm saxlayarkən passiv olmaq” gözləntisi ilə mübarizə aparır: “Dul qadınlar üçün cəmiyyətin tək bir gözləntisi var: susmaq və tənhalıq” [7, s. 278].

Əsərdə bu travmatik vəziyyət qadın kimliyinin ictimai qavrayışı ilə də sıx şəkildə bağlıdır. Patriarxal mədəniyyətin qadına münasibəti, xüsusilə dul qadın statusunda olanlara

qarşı sərgilədiyi normativ gözləntilər, müəllifin matəm prosesindəki təcrübələrini formalaşdırır: “Həyat yoldaşının ölümündən sonra məni tanıyan hər kəs məndən kədərlənməyi, susmağı və cəmiyyətin təkid etdiyi kimi davranmağı gözləyirdi” [7, s. 89].

“Mənim matəmə mənə aid deyil, cəmiyyətin diktə etdiyi bir haldır” [7, s. 190] deyən C.K.Outs əsərdə dul qadın kimliyini yalnız şəxsi vəziyyət kimi deyil, həm də sosial münasibətlərin tənqidi baxımından təqdim edir. Dul qadının kədərini yaşama formasına belə cəmiyyət müdaxilə edir və onu idarə olunası sosial davranış çərçivəsində saxlamağa çalışır. Bu yanaşma feminist nəzəriyyədə qadının emosional təcrübələrinin özəlliyini inkar edən və onları kollektiv normalarla tənzimləyən strukturların tənqidinə əsaslanır. L.V.Martinin qeyd etdiyi kimi, Outsun yazısı fərdi sarsıntıyı ictimai və ideoloji kontekstdə yenidən oxumağa imkan verir [6].

Əsər boyunca yazıcının psixoloji vəziyyəti, keçmişlə əlaqəsi və gələcəklə bağlı qeyri-müəyyənliyi daim təkrarlanan motivlər kimi təqdim olunur. “O, mənim həyat yoldaşım idi və artıq yoxdur. Onun yoxluğu ilə yaşamaq mənə yalnız travmatik deyil, həm də sonsuz bir boşluğun içində itmiş hiss etdirir... matəm təkcə bir insanın yoxluğu deyil; bu, mənim kimliyimin də bir hissəsinin məhv olmasıdır” [7, s. 59] deyən müəllifin şəxsiyyət böhranı ilə necə mübarizə apardığını açıq aydın duymaq mümkündür. Onun bu sözləri psixoloji travmanın nəinki emosional çətinliklər yaratdığını, həm də kimlik üzərində destruktiv təsir göstərdiyini ifadə edir.

Bu fikir Z.Freydin “Matəm və melanxoliya” əsərində irəli sürdüyü yanaşma ilə üst-üstə düşür. Freydə görə, matəm şəxsin itirilmiş obyektə psixoloji bağlarını qorumağa davam etməsi nəticəsində yaranan kimlik böhranıdır. Outs da bu boşluğu yazı vasitəsilə dərk etməyə və eyni zamanda bərpa etməyə çalışır; yazı onun üçün yalnız yaradıcılıq potensialı deyil, həm də psixoloji sağalma formasıdır.

Yazıcının matəm təcrübəsi eyni zamanda P.İkin avtobioqrafik identiklik haqqında irəli sürdüyü nəzəriyyə ilə də səsleşir. Tədqiqatçıya görə, avtobioqrafik mətnlər fərdin travma və keçmiş təcrübələri ilə qarşılıqlı münasibətdə öz kimliyini necə qurduğunu göstərir. Outs itki ilə bağlı yaşadığı boşluğu statik bir hal kimi deyil, dinamik və dəyişkən mənəvi vəziyyət kimi qavrayır. Fransız sosiloqu F.Lejenə görə, avtobioqrafik yazı faktların deyil, xatirələrin subyektiv rekonstruksiyasıdır. Outsun matəmlə bağlı düşüncələri də obyektiv təqdimatdan çox, fərdi şüurun poetik ifadəsinə əsaslanır.

C.K.Outsun digər əsəri “İtirilmiş mənzərə: Yazıcının formalaşması” müəllifin uşaqlıq və yeniyetməlik dövrünə dair xatirələrini əks etdirən avtobioqrafik mətn kimi fərdi kimliyin formalaşması, ailə münasibətləri və uşaqlıq travmalarını dərin təhlil edir. Uşaqlıq xatirələrinə istinad edən yazıçı həm şəxsi təcrübələrini, həm də kollektiv mədəni kodları önə çıxarır. O, atasını soyuq və sakit, anasını isə daha emosional və qayğıkeş biri kimi xatırlayır. Bununla belə, Outsun fikrincə onların yazıçıya ən güclü təsiri kitablara və yazıya verdikləri dəyərlə bağlı olub. Qadın yazıçıların formalaşmasında ailənin roluna dair E.Şouolter qeyd edir ki, “patriarxal ailə strukturları daxilində böyüyən qadın yazıçıları məhz ədəbiyyat vasitəsilə öz fərdi və yaradıcı kimliklərini kəşf etməyə çalışırlar” [9].

Müəllifin avtobioqrafiyasında patriarxal ailə modeli və onun qadın üzərindəki təsiri mühüm mövqedə dayanır. Onun təsvirində ata fiquru səssiz, lakin dominant bir nəzarətçi kimi təqdim olunur: “Mənim atam həmişə sakit idi, amma onun sakitliyi evdə görünməz bir qayda yaradardı. O, heç vaxt açıq-aşkar itaət tələb etməzdi, amma onun varlığı artıq bir göstəriş idi” [8, s. 134]. Ata fiqurunun patriarxal ailə modelində qadın psixologiyasına təsirini vurğulayan müəllif əsərdə qadın olmağın məhdudiyyətlərini “Bir qız uşağı olaraq nə qədər sakit olsam, nə qədər az soruşsam, o qədər yaxşı idim. Qadın olmaq susmaq demək idi” [8, s. 89] fikirləri ilə bildirir. Outs anasının da atası qarşısında həmişə razılaşan mövqe tutduğunu, onun ailə

daxilindəki rolunun daha çox uyğunlaşmaq və itaət etmək üzərində qurulduğunu vurğulayır. Eynilə S.Bovuar “İkinci cins” əsərində patriarxal cəmiyyətin qadınları itaətkar və görünməz olmağa məcbur etməklə onları ikinci dərəcəli mövqeyə saldığını vurğulayır. C.Batler isə cəmiyyətin gender rollarını təkrar-təkrar yeniləməklə qadınların aktiv subyekt kimi mövcudluğunu məhdudlaşdırdığını bildirir [2, s. 25].

Əsərdə yaddaşın subyektivliyi və keçmişin rekonstruksiyası da mühüm mövzulardandır. Outs xatirələrini təqdim edərkən onların həqiqiliyini şübhə altına alır və qeyd edir ki, yaddaş bəzən hər detallı xatırlasa da, onların həqiqətən baş verib-vermədiyini dəqiq bilmək mümkün olmur. Oates uşaqlıq xatirələrinin qeyri-müəyyənliyinə də xüsusi diqqət yetirir. Onun fikrincə, bəzi xatirələr heç vaxt tam aydın olmur; onlar ya bulanıq formada yadda qalır, ya da şüurda fərqli şəkildə yenidən canlanır. Bu məqam K.Karutun travmatik yaddaş mülahizələri ilə üst-üstə düşür. Amerikalı tarixçi travmatik hadisələrin yaddaşda təhrif olunmuş formada mövcud olduğunu və fərdin kimlik formalaşmasına təsir göstərdiyini vurğulayır [3].

Çağdaş ədəbi mülahizələrə görə avtobioqrafiya keçmişin obyektiv təsviri deyil, daha çox yaddaşın subyektiv prizmasından keçmişin yenidən qurulmasıdır. C.K.Outs da bu yanaşmanı qəbul edərək öz keçmişini həm fərdi, həm də bədii təcrübə vasitəsilə yenidən inşa edir. O qeyd edir ki, insan keçmişini xatırlamaqla yalnız kim olduğunu müəyyən etmir, həm də kim olmaq istədiyini formalaşdırır.

Nəticə

C.K. Outsun avtobioqrafik diskursu şəxsi təcrübələrin dərin psixoloji və emosional qatlarını üzə çıxarmaqla fərdi kimlik axtarışını və mənəvi yenidənqurma prosesini bədii mətnə transformasiya edir. Müəllif real hadisələri və daxili yaşantıları estetik ifadə vasitələri ilə təqdim edərək fərdi yaddaşla kollektiv yaddaş arasında incə bir körpü yaradır. Onun “Dul qadının memuarı” və “İtirilmiş mənzərə: Yazıçının formalaşması” avtobioqrafik əsərlərində təkcə şəxsi həyatın təfərrüatlarını təqdim etməklə kifayətlənmir, həm də insan mövcudluğunun universal aspektlərini – travma, şəxsiyyətin formalaşması, yaddaşın gücü və sosial münasibətlərin mürəkkəbliyini bədii şəkildə ifadə etməyə çalışır. O, şəxsi travmalarını və daxili dünyasını açıq şəkildə paylaşmaqla yanaşı, oxucuları insan təcrübəsinin universallığı barədə düşünməyə təşviq edir. Yazıçının bədii üslubu onun daxili dünyasına açılan bir pəncərə rolunu oynayır və bu, müasir Amerika ədəbiyyatında qadın müəlliflərin mövqeyini gücləndirən əhəmiyyətli amillərdən biri kimi qiymətləndirilə bilər.

Ədəbiyyat

1. Блиц Н. Л. Автобиографическая проза А. М. Ремизова: проблема мифотворчества. Минск, 2002. 116 с.
2. Butler J. Precarious life: the powers of mourning and violence. Verso. 2004. 95 p. URL: <https://www.wkv-stuttgart.de/uploads/media/butler-judith-precarious-life.pdf>
3. Caruth C. Unclaimed Experience: Trauma and the Possibility of History. Yale University Press: Literature and the Ethical Question No. 79, 1991, pp.181-192. URL: https://www.jstor.org/stable/2930251?read-now=1&seq=1#page_scan_tab_contents
4. Станкевич Р. Автобиографизм особого рода // Болг. русистика. 1987. № 6. С. 10–17.
5. Комаровская, Т. Е. Проблемы поэтики исторического романа США XX века. Минск, 2004.
6. Martin L.W. Critical essays on Joyce Carol Oates. Boston : G.K. Hall. 1979. 180 p.
7. Oates J.C. A Widow's Story: A Memoir. Ecco, 2011, 432 p.
8. Oates J.C. The Lost Landscape: A Writer's Coming of Age. Ecco. 2015. 368 p.
9. Showalter E. The Feminine Mystique and Women's Fiction: Revisiting Gender and Genre. Feminist Studies, 2009. pp. 301-322

10. Smith S., Watson J. Reading Autobiography Now: An Updated Guide for Interpreting Life Narratives, Univ Of Minnesota Press, 2024, 400 p.
11. Stone A. Modern American autobiography: texts and transactions // American autobiography: retrospect and prospect / ed. P. J. Eakin. London, 1991. P. 95–123
12. Weintraub, K. Autobiography and historical consciousness // Critical inquiry. 1975. Vol. 1, №. 4. P. 821–848.

EMBODIMENTARY FEATURES OF AUTOBIOGRAPHY IN J.C. OATES' "LOST LANDSCAPE" AND "A WIDOW'S STORY"

Aliyeva Gunay Telman

Summary

In contemporary American literature, Joyce Carol Oates, in her works "The Lost Landscape: A Writer's Coming of Age" and "A Widow's Story: A Memoir" reshapes the traditions of autobiographical writing by presenting the complex relationship between personal experience and literary creation. This article examines how Oates articulates the artistic reconstruction of memory, the past, and female identity in her autobiographical works. Studies conducted within the frameworks of feminist theory, autobiographical discourse, and psychoanalytic criticism demonstrate that in both texts, the author expands the boundaries of autobiographical writing, creating a synthesis of reality and literary imagination.

ВОПЛОЩЕНИЕ АВТОБИОГРАФИЧЕСКИХ ОСОБЕННОСТЕЙ В ПРОИЗВЕДЕНИЯХ ДЖ. К. ОУТС «ПОТЕРЯННЫЙ ПЕЙЗАЖ» И «ВДОВА: МЕМУАРЫ»

Алиева Гюнай Тельман

Резюме

В современной американской литературе Джойс Кэрол Оутс в своих произведениях «Потерянный пейзаж: Становление писателя» и «Вдова: Мемуары» переосмысливает традиции автобиографического письма, представляя сложные взаимосвязи между личным опытом и литературным творчеством. В статье рассматривается, как Оутс художественно реконструирует память, прошлое и женскую идентичность в своих автобиографических произведениях. Исследования, проведённые в рамках феминистской теории, автобиографического дискурса и психоаналитической критики, показывают, что в обеих книгах автор расширяет границы автобиографического жанра, создавая синтез реальности и литературного воображения.

Rəyçi: f.e.d., prof. A.Z.Sabitova

Daxil olma tarixi 10 iyul 2025-ci il